

Nr 118.

Av herr **Arrhén**, *angående premier och meritberäkning för äldre värnpliktiga, som kommenderats eller uttagits till förlängd utbildning.*

De såsom befäl lämpligaste värnpliktiga tagas jämlikt 1941 års värnpliktslag i långt högre grad i anspråk i försvarets tjänst än övriga värnpliktiga, fränsett vissa för specialtjänstgöring lämpade. En viss kompensation för de särskilda uppoffringar, som sålunda krävas av denna kategori, beredes dem i form av särskilda premier och genom den extra utbildningstidens tillgodoräknande såsom merit i vissa avseenden.

Beträffande premierna gävos provisoriska bestämmelser i en kungörelse den 30 juni 1942 (SFS nr 527), vilken trädde i kraft den 1 juli 1942, och med smärre ändringar återfinnas de nu i en kungörelse den 30 juni 1944 (SFS nr 498). Premierna tillkomma med olika belopp värnpliktiga, som *enligt 1941 års värnpliktslag* 27 § 1 mom. B och C äro skyldiga undergå förlängd utbildning, medlem av sjövärnskåren, som genomgått fänrikskurs (ändring 1944), flygvapnet tilldelade värnpliktiga, som frivilligt uttagits till viss särskild utbildning, samt dem som genomgå utbildning till reservofficerare. Bestämmelserna innebära alltså, att premier tillkomma endast de värnpliktiga av ovan nämnda kategorier, som kommenderats eller uttagits till fortsatt utbildning enligt 1941 års värnpliktslag, men icke äldre värnpliktiga, som tidigare kommenderats till motsvarande kurser. Genom TL A nr 4: 1943 har visserligen tillämpningsområdet utsträcks till att gälla även de äldre värnpliktiga, som *avslutat* sin utbildning efter den 1 juli 1942 och alltså utbildats jämsides med yngre under 1941 års värnpliktslag hänförliga värnpliktiga. Denna bestämmelse gäller dock icke äldre värnpliktiga, motsvarande de under 27 § 1 mom. C hänförliga, och fortfarande stå alla de äldre värnpliktiga utanför, som hunnit avsluta sin utbildning före den 1 juli 1942.

Bestämmelser om meritberäkningen äro provisoriskt givna i en kungörelse den 9 juni 1944 (SFS nr 407). De gälla värnpliktiga, som fullgöra förlängd utbildning enligt 1941 års värnpliktslag 27 § 1 mom. B—D, flygvapnet tillhörande värnpliktiga, som frivilligt uttagits till viss särskild utbildning, samt dem som genomgå utbildning till reservofficer eller till fänrik vid sjövärnskåren. Meritberäkningen avser *dels* befattning i statens tjänst, *dels* befattning vid kommunala skolor och vid folk- och småskolor, *dels* annan kommunal be-

fattning, som tillsättes av statlig myndighet eller beträffande vilken tillsättandet må prövas av statlig myndighet. De innefatta bl. a. möjlighet till eftergivande av viss teoretisk kompetens för anställning eller befordran, vidare tillgodoräknande för befordran eller förordnande i vissa fall av tiden för befälsutbildningen såsom tjänstgöringstid, tillgodoräknande i vissa fall för turordning m. m. Bestämmelserna äga tillämpning endast i fråga om befälsutbildning, som fullgjorts eller påbörjats efter ingången av år 1942.

Beträffande arbetare i statens tjänst motsvaras meritberäkningen av bestämmelser i ett Kungl. Maj:ts cirkulär den 9 juni 1944 (SFS nr 408) angående beaktande i vissa avseenden av fullgjord befälsutbildning vid handläggning av anställningsfrågor rörande arbetare. Även detta cirkulär avser endast efter ingången av år 1942 fullgjord befälsutbildning.

Givetvis måste någonstades en gräns dragas för tillämpningsområdet för bestämmelserna om premier och meritberäkning jämte motsvarande kompensation för arbetare. Men det synes ur rättvisesynpunkt otillfredsställande, att denna dragits så, att värnpliktiga, vilka tidigare under beredskapsåren kommenderats eller frivilligt uttagits till motsvarande utbildning, icke kunna erhålla den kompensation, som avses med dessa regler. Det är svårt att finna någon annan skillnad mellan dessa och dem som komma i åtnjutande av kompensationen, än att de förra regelmässigt vid beredskapsförhållandenas upphörande komma att ha gjort längre tjänst. Beträffande båda grupperna kan kanske med viss rätt göras gällande, att de i många fall skulle ha varit inkallade ändå, men detta synes knappast motivera att någon skillnad göres dem emellan. Vad premierna beträffar äro de i första hand avsedda att underlätta återgången till civil verksamhet, och ehuru de äldre värnpliktiga, som det här är fråga om, nu hunnit återgå till det civila livet, kunna de olägenheter, som den förlängda utbildningen åsamkat dem, icke ha varit mindre än vad fallet är för de yngre. De utredningsmän, som inom försvarsdepartementet utrett kompensationsfrågan, anförde sålunda i den skrivelse, som ledde till de bestämmelser, vilka återfinnas i ovannämnda nummer av TL, att avbräcket i regel torde vara större, »när, såsom ofta torde bliva fallet, den längre tjänstgöringen kommer efter det att den värnpliktige påbörjat sina högskolestudier eller erhållit mera stadigvarande anställning, vilket kanske t. o. m. medgivit honom att bilda familj». Meritberäkningen torde få anses ha större betydelse för de äldre, då en stor del av dem hunnit förvärva sådan anställning, som beröres av dessa bestämmelser, och alltså särskilt reglerna för tillgodoräknande av utbildningstiden såsom tjänsteår kunna spela en roll. Meritberäkningen (motsvarande) synes även vara viktigare än premierna för dessa äldre värnpliktiga.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta, att tillämpningen av författningarna angående kompensation i form av premier och meritbe-

räkning (motsvarande) skall utsträckas att gälla även de äldre värnpliktiga, vilka efter den 1 september 1939 kommenderats eller uttagits till förlängd utbildning, motsvarande den som i författningarna avses, samt att anvisa härför erforderliga medel.

Stockholm den 23 januari 1945.

Erik Arrhén.
